

Opetus- ja kulttuuriministeriö
kirjaamo@minedu.fi
aikuistenperusopetus@minedu.fi

Viite Lausuntopyyntö OKM/34/040/2013

Otsikko Pohjois-Savon ELY-keskuksen lausunto Aikuisten maahanmuuttajien perusopetus -työryhmämuistiosta

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt Pohjois-Savon ELY-keskukselta lausuntoa Aikuisten maahanmuuttajien perusopetus -työryhmämuistiosta (2014:23).

Pohjois-Savon ELY-keskus (myöhemmin ELY-keskus) toteaa, että on erittäin tärkeää kiinnittää huomio niihin oppivelvollisuusiän ylittäneisiin maahanmuuttajiin, jotka eivät ole suorittaneet peruskoulua ja varmistaa tälle kohderyhmälle pysyvät järjestämis- ja rahoituskeinot perusopetuksen oppimäärän suorittamiseksi. Suomen perustuslain nojalla jokaisella on halutessaan oikeus perusopetukseen siitäkin huolimatta, että henkilö on ylittänyt oppivelvollisuusiän. Kyse on myös syrjäytymisen ennaltaehkäisystä, sillä toisen asteen opinnot rakentuvat peruskoulussa hankittujen valmiuksien pohjalle, eikä ilman toisen asteen tutkintoa Suomessa ole helppo työllistyä, eikä varsinkaan, jos henkilöllä ei ole edes peruskoulututkintoa.

Samalla on hyvä kiinnittää huomio joustaviin ja yksilöllisiin koulutustarpeisiin. ELY-keskus kannattaa työryhmän esitystä luoda joustava aikuisten perusopetuksen kokonaisuus, joka huomioi opiskelijoiden yksilölliset koulutustarpeet. Nuorten herkkä elämänvaihe, uusi kieli ja kulttuuri sekä mahdolliset heikkoudet elämäntaitoissa asettavat heidät erityisen alttiiksi syrjäytymiselle. Aikuisten ja nuorten yhdistäminen samoille koululuokille ei eri elämänvaiheiden ja -tilanteiden takia ole suositeltavaa. Nuoret tarvitsevat ikäisiään, samassa tilanteessa olevia nuoria, joille tulee pyrkiä räätälöimään omia koulutusohjelmia. Myös työhön kuntouttavat ja valmentavat palvelut tulee taata jatkossa erityisesti niitä tarvitseville maahanmuuttajanuorille.

Opetuksen haasteisiin on hyvä kiinnittää huomio, sillä jokainen opettaja on myös suomen kielen opettaja opettaessaan maahanmuuttajia. Perusopetusta tarvitsevat maahanmuuttajat ovat lähtötilanteiltaan hyvin erilaisia, erikielisiä ja eri-ikäisiä, minkä lisäksi oppilaiden oppimiskyky ja motivaatio sekä mahdollisesti vaikeat elämäntilanteet, traumat ja ter-

veydelliset ongelmat voivat entisestään vaikeuttaa oppimista. Opettajankoulutuksessa opittavista yleisistä monikulttuurisuustaidoista on varmasti jonkin verran hyötyä, mutta enemmän tulisi kiinnittää huomio maahanmuuttajaopetuksen erityiskysymyksiin ja -oppimistilanteisiin, jotta oppiminen olisi kaikille mahdollista ja opetus laadukasta. Lisäksi tieto eri maiden perusopetus- ja koulutusjärjestelmistä parantaisi osaamisen tunnistamista ja tunnustamista. Maahanmuuttajien ulkomailla suoritettujen opintojen hyväksi lukemiseksi ja täydentämiseksi osaamisen tunnistamiseen pitäisi panostaa vahvemmin myös Osaava-ohjelmassa ja opettajien täydennyskoulutuksessa.

Myös luku- ja kirjoitustaidottomien maahanmuuttajien, erityisesti nuorten opetukseen panostaminen on tärkeää perusoikeuksien toteutumisen kannalta. ELY-keskus pitää ehdottoman tärkeänä, että kunnat velvoitetaan huolehtimaan sekä luku- ja kirjoitustaidottomien että oppivelvollisuusiän ylittäneiden maahanmuuttajien opetuksesta. Jos opetuksen järjestäminen jää kunnan oman harkinnan varaan, tarjonta ei lisäännä. Koulutuksen järjestämisestä aiheutuneet kustannukset tulee korvata kunnalle.

Samalla on hyvä tiedostaa, että Suomessa on paljon pieniä kuntia, joilla ei ole resursseja mihinkään ylimääräiseen, eikä varsinkaan kunnan muutaman maahanmuuttajan perusopetuksen järjestämiseen. Osallisen Suomessa -hankkeen arviointiraportinkin mukaan koulutustarjonnan ja tuen määrä riippuu paljon siitä, millaisessa kunnassa maahanmuuttaja asuu tai millaisessa oppilaitoksessa hän opiskelee.

Jotta koulutuksellinen tasa-arvo voi toteutua, on kuntien nykyiset resurssit huomioitava ja varmistettava vaihtoehtoinen tapa tarjota koulutusta, mikäli kunta ei siihen pysty tai halua. Esimerkiksi kolmannen sektorin osaamista voisi hyödyntää paremmin. Tarjontaa pitää olla myös keskuspaikkakuntien ulkopuolella, joka voisi olla järjestettävissä seutukunnittain. Koulutukseen ohjauksessa kunnan tulee tehdä yhteistyötä alueen TE-toimiston kanssa.

Lopuksi ELY-keskus kannattaa työryhmän esitystä pidentää kotoutumistuella tuettavien omaehtoisten opintojen enimmäistukiaikaa 48 kuukauteen ja muuttaa opintotukilakia siten, että opintotukea voi saada myös aikuislukioissa ja muissa oppilaitoksissa suoritettaviin päätoimisiin peruskouluopintoihin. Omaehtoisten opintojen osalta vieläkin yksinkertaisempi ratkaisu olisi, jos opintoja voisi tukea koko kotoutumisajan ja kotoutumisaikaa voisi tarvittaessa jatkaa koulutustarpeen perusteella.

ELY-keskus kannattaa myös työryhmän esitystä muuttaa asetusta opiskelijaksi ottamisen perusteista ammatillisessa koulutuksessa, jotta aikuisten perusopetuksen päättötodistuksella ammatilliseen koulutukseen hakeutuvat eivät joutuisi eriarvoiseen asemaan. On tärkeää poistaa kaikki tiedossa olevat esteet, jotka vaikeuttavat opintoihin pääsemistä ja työllistymistä.

Jan Blomberg
Aikuiskoulutuspäällikkö

Lisbeth Mattsson
Maahanmuuttopäällikkö

JAKELU

Pohjois-Savon ELY-keskus: Kirsi Vainikainen, Leena Kukkonen